

МІФОЛОГІЧНІ СЮЖЕТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЖИВОПИСІ ПОЧАТКУ ХХІ
СТОЛІТТЯ

У статті розглядається зображення міфологічних сюжетів і мотивів в живописі українських художників початку ХХІ століття. Особлива увага приділяється розгляду міфологічних образів, які широко використовуються митцями в сучасності.

Ключові слова: міф, український живопис, космогонічний цикл, антична міфологія.

The article examines the depiction of mythological subjects and motifs in the paintings of Ukrainian artists of the beginning of the 21st century. Special attention is paid to the consideration of mythological images, which are widely used by artists in modern times.

Key words: myth, ukrainian painting, cosmogonic cycle, ancient mythology.

У сучасному мистецькому процесі, коли художники часто спираються на досвід майстрів попередніх епох, досить помітне місце у творчості кожного митця займає міф. Міф є позанауковою частиною мистецтва, і відображає синкретизм мислення, тісно переплітаючи в собі реальне та вигадане. Його поняття у кожній епохи було своє: бароко – більш вільне, класицизм – канонічне, в ХХІ столітті грані зображуваного розщеплюються і міф переживає свій новий підйом в роботах сучасних українських художників [5, с. 9-10].

Питаннями дослідження міфу і його трактуваннями у мистецтві займалися такі науковці, як Дж. Дж. Фрейзер, К. Юнг, Р. Барт, зокрема питанням «міфу» в контексті українського мистецтва та етнології займалися О.Поріцька, І. Чеховський, В. Галайчук, І. Щербак тощо.

Українська міфологія завжди спиралася на слов'янське язичництво, а тому не дивно, що міф в українському образотворчому мистецтві тісно пов'язаний з нею. Зберігаючи архаїчні вірування попередніх поколінь з фольклорними традиціями, в образотворчому мистецтві ми часто простежуємо форми і символи характерні здебільшого трипільській культурі (малюнки солярних систем, зображення ідолів, хрести тощо.), східнослов'янській та грецькій, з трансформованою християнською символікою. Отже, основою для міфологічних мотивів в образотворчому мистецтві є різні народні вірування, археологічні данні, писемність, та фольклор [6, с. 5-8].

Дуже популярною темою початку ХХІ століття для українських живописців є міфологічний мотив про створення світу, або космогонія. В грецькій міфології є свій порядок космогонічного циклу: «Первинний хаос», згодом появлення неба і землі, сонця, місяця і зірок, а вже потім з'явилися люди і тварини [1]. В образотворчому мистецтві це виражається частіше всього без конкретизації подій і персонажів, тільки образи і символи, подібним прикладом може послугувати робота київського художника-постмодерніста І. Горяного «Народження. Близнюки» або «Первинна рівновага», де художник розмірковує про створення всього живого на Землі. Він задає одні і ті самі питання: «Що було зі світом до створення всього живого? Що було із людиною до народження? Що з нею буде після смерті?» [2]. Головною особливістю його робіт є використання ліній, точок, спіралей, і променів, за допомогою яких він прагне показати зв'язок людини і Всесвіту з Богом, а також з'єднання між атомами та молекулами, які лежать в основі всього живого. Своїми роботами він хоче відтворити той первісний стан Всесвіту, в якому він був спочатку. Для художника основою творчості стало поєднання філософських знань і символів з фізичними, таким чином художник створює на своїх полотнах цілі світи.

Одною з провідних тем міфологічних сюжетів в живописі є зображення різних створінь, прикладом котрих є фавни, сирени, чи пегаси. Наприклад, кіровоградський художник, І. Смичек використовує в своїх творах («Мегаполіс», «Художник і лабіринт»)

образ Мінотавра та лабіринту, в якому той знаходився. В своїх роботах він застосовує алегоричні прийоми, до яких можна віднести поняття плинності часу, самотності, заплутаності тощо. Цей образ проходить повз декілька його робіт і висвічує тему неможливості знайти вихід, пошуком себе у житті. Також в його роботах присутній сюжет з міфу «Викрадення Європи». Художник інтерпретує міф по своєму, показуючи подвійність значення і смислового навантаження в роботі. Серед поширених сюжетів є також міф про «Народження Венери», багато хто з художників брався за його написання, і кожен по різному інтерпретує, наприклад, художники Г. Гнатюк чи В. Осипенко. Один на своїх полотнах показує Венеру, як одну з багатьох жінок на цьому світі, без величності і гіпербалізованості образу, ніби узагальнює її. Інший показує її абсолютно по іншому, показуючи Венеру величною і особливою серед химерного світу і червоних диких тонів [4, с. 2-5].

Зображення міфічних істот і мотивів має місце також і в творчості київського митця Олександра Чегорка, де він використовуючи всю строкатість кольорової палітри, показує міфологічні образи саме українського фольклору, застосовуючи теми переродження людської душі, недовговічності людського буття. Образ Флори присутній в творчості дніпропетровського художника-живописця В. Городиського, який майстерно поєднує міфологічний образ богині всього живого з алегоричними мотивами реального світу, додаючи власних асоціацій. Творчість В. Городиського прозвали «романтичним символізмом» за характерне поєднання реального з фантастичним і незвичайним, окрім цього в його творах головними мотивами стають пошук свого місця в суспільстві, людська суть і вічні цінності [3]. Саме роботи цього митця стали надихаючим фактором для нашої творчої роботи. Ми вирішили використати техніку олійного живопису, оскільки вона надзвичайно жваво і достовірно може виражати ідейний замисел художника, віддзеркалювати дійсність в картинах. Користуючись засобами виразності олійного живопису (мазок, лінія, колір тощо) художник перш за все спирається на сприймання зображуваного людським оком. Завдяки живописності олійних фарб, а також художньому досвіду, можна передати задуманий образ не тільки на полотні, а ще донести ідею до глядача.

Таким чином, міфологічна тематика, зокрема космогонічна міфологія, для українських художників початку XXI століття є провідним мотивом творчості, де художник може показати у притаманній йому, манері власне відношення і свою філософію разом із баченням. Завдяки відтінкам різних кольорів, виразним засобам живопису, візерункам і різноманітним композиціям будується незвичайні твори, в сукупності це може виступати як символічна мова самого художника і трактуватися як окремий ні з чим не пов'язаний твір, або мати під собою фундамент з певного міфологічного сюжету.

Отже, міфологічні мотиви, сюжети і образи в творчості українських художників початку XXI століття, ґрунтуються як на античній спадщині, так і на слов'янській міфології, що в загальному контексті перетворюється в синтез культур і епох. Дивлячись на твори, ми можемо побачити, що розглянуті нами художники віддають перевагу змішаній символіці, поєднанню знаків і мотивів в один загальний образ, це пояснюється прагненням до поєднання традицій минулого і сьогодення, бажанням створити нові цікаві роботи на вже відомі теми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білецький. А. О. Міфологія і міфи античного світу URL: <http://litopys.org.ua/slovmith/slov02.htm> (дата звернення 09. 09. 22).
2. Гарі Горяний – художник постмодерніст URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IASfzHQS8b8&t=212s> (дата звернення 10. 09. 22).
3. Гусак. Л. Городиський Володимир Миколайович URL: https://www.dnipro.libri.dp.ua/Volodymyr_Horodyskyy (дата звернення 12. 09. 22).

4. Дашенко. О. Образи античної міфології в живописі та графіці художників Кіровоградщини URL: <http://www.osmerkinmuseum.kr.ua/apub/ach2018-04.pdf> (дата звернення 09. 09. 22).
5. Лоза. Н. А. Особливості створення портретного образу в мистецтві XV – початку XVIII століття в Європі та Україні. Одеса. 2017. 61 с.
6. Поріцька. О. Українська народна демонологія у загально-слов'янському контексті (XIX – поч. XX ст.). К., 2004. 180 с.

Рекомендує до друку науковий керівник старша викладачка Гуляєва О.В.